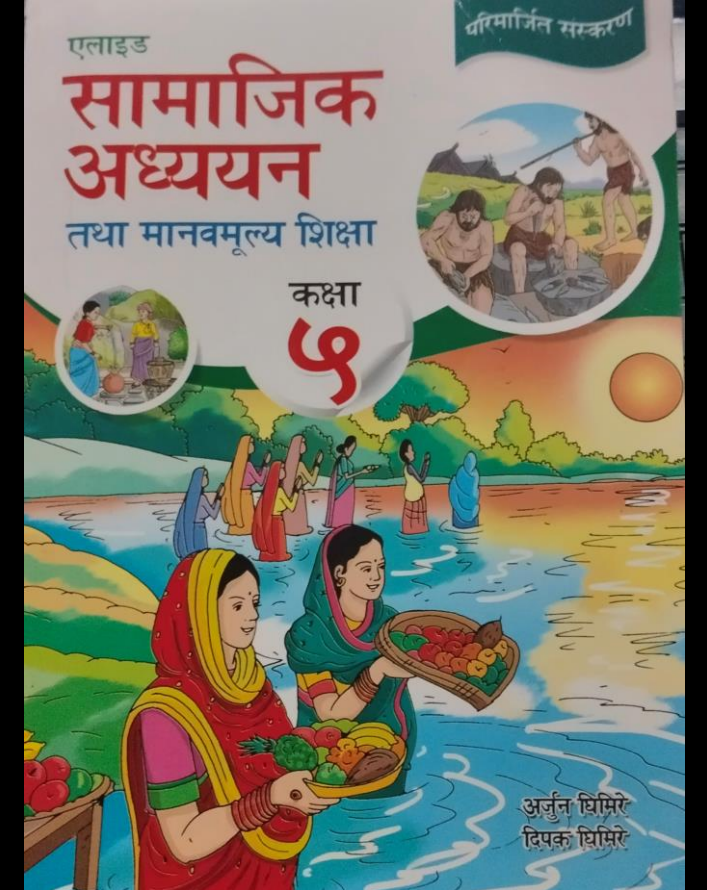

लभली एन्जल्स इङ्लिस बोर्डिड स्कूल

कक्षा: ५

विषय

सामाजिक

शिक्षक: बिआरपी सर

एकाइ: तीन (३)

नागरिक चेतना र कर्तव्य

(Civil Sense and Responsibility)

गुठी

- गुठी नेवारी समुदायमा प्रचलित परम्परागत प्रथा हो ।
- यो प्रथा नेपालका अन्य ठाउँहरूमा भन्दा काठमाडौँ उपत्यकामा बढी प्रचलित रहेको छ ।
- गुठी लिच्छविकालदेखि नै प्रचलनमा आएको पाइन्छ ।
- यसले मुख्यतया धार्मिक जग्गा जमिनको संरक्षण गर्ने तथा जन्म, विवाह, मृत्यु, जात्राहरू कसरी सञ्चालन गर्ने भनेर नियम बनाउने कार्य गर्दछ ।
- नेवारी समुदायका एक घर बराबर एक जना न्यक्ति यसको सदस्य हुन्छन् ।
- सदस्यहरू मध्यबाट एक जना जान्नेबुझ्ने न्यक्तिलाई यसको प्रमुख बनाइन्छ ।
- गुठीका ति प्रमुख न्यक्तिलाई थकाली भनिन्छ भने अन्य सदस्यहरूलाई गुठीयार भनिन्छ ।

गुठी

पर्म

- पर्म भनेको आफ्नो काम पर्दा आफ्ना छिमेकीहरूलाई पैसा बिना नै काम गर्न लगाउने र छिमेकीको काम पर्दा आफू पनि गएर बिना पैसा काम सहयोग गर्ने नेपाली समुदायको प्रथा वा प्रचलन नै पर्म हो ।
- यो प्रथा विशेष गरी कृषि पेशामा प्रचलित रहेको छ ।
- यसको प्रयोग र प्रचलन परापूर्वकाल देखि नै चलिआएको हो ।

पर्म

पर्म

ढिकुर प्रथा

- ढिकुरको अर्थ बाँसबाट बनेको भाँडो भन्ने हुन्छ ।
- ढिकुर प्रथा भनेको अन्न तथा रकम जम्मा गर्ने र आवश्यक परेका बेला निश्चित समयसम्म पाल्ने पालो गरेर चलाउने प्रथा हो ।
- यो प्रथा प्राय नेपालका सबै स्थानहरूमा प्रचलित रहेको भएता पनि मुस्ताङका थकालीहरूमा बढी प्रचलित रहेको छ ।
- यो हेर्दा असल प्रथा जस्तो देखिए पनि जम्मा भएको पैसा लिएर भाग्ने, चलाएको पैसा नतिर्ने जस्ता समस्या देखिएकोले गर्दा नेपाल सरकारले यसलाई अवैध धोषणा गरेको छ ।

ढिकुर प्रथा

अभ्यास

२. तलका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् ।

क) सामाजिक प्रचलन भनेको के हो ?

✓ समाजमा चलिरहेका रितिरिवार, चालचलन तथा धर्म संस्कृतिको समष्टिगत रूप नै सामाजिक प्रचलन हो ।

ख) सामाजिक प्रचलनका कुनै २ उदाहरणहरू लेख्नुहोस् ।

✓ सामाजिक प्रचलनका २ वटा उदाहरणहरू यस प्रकार उल्लेख गरीएको छः

- अर्मपर्म,
- ऐँचोपैँचो,

ग) गुठी कुन समुदायको सामाजिक प्रथा हो ? यसले के काम गर्दछ ।

✓ गुठी नेवारी समुदायको सामाजिक प्रथा हो । यसले नेवारी समुदायका संस्कृतिहरूको संरक्षण गर्ने, नीति नियम बनाउने तथा स-साना भैँभगडा समेत मिलाउने काम गर्दछ ।

घ) ढिकुटीले आर्थिक उन्नतिमा सहयोग गर्छ तर यसलाई किन अवैध घोषणा गरिएको हो ।

✓ ढिकुटीबाट जम्मा भएको पैसा कुनै एक व्यक्तिले लिएर बेपत्ता हुने घटना बढेकाले यसलाई अवैध घोषणा गरिएको हो ।

ङ) तपाईंको जात के हो ? के तपाईंको परिवारमा पनि कुनै सामाजिक प्रचलन मान्ने गरिएको छ ? अभिभावकलाई सोधी लेख्नुहोस् ।

✓ मेरो जातहो । मेरो परिवारमा मान्ने सामाजिक प्रचलन ऐँचोपैँचो, अर्मपर्म, गुठी, वडघर आदि हो ।

च) पैँचो र पर्म किन आवश्यक छ ? यसको महत्व लेख्नुहोस् ।

✓ पैँचो र पर्म आफू र आफ्ना छिमेकीका साधारण इच्छा तथा आवश्यकताहरू पूरागर्न आवश्यक छ । यसको महत्त्व यसप्रकार प्रस्तुत गरिएको छ :

- मेलमिलापमा वृद्धि गर्न,
- मित्रवत बानी निर्माण गर्न,
- सहयोगी भावनाको विकास गर्न,
- परम्पराको संरक्षण गर्न,